

MESLEK SEÇİMİ

- Meslek seçimi, kişinin hayatı boyunca yapacağı en önemli seçimlerden biridir ve tüm yaşamını etkiler.
- Meslek ile kişilik özellikleri arasında önemli bir bağ vardır. Kendi kişiliğine uygun mesleği seçen bireyler yaptıkları işten daha fazla severek yaparlar ve o işte daha başarılı olurlar.

- Mesleki tercihlere etki eden faktörlerden bazıları şunlardır:

- Meslek seçiminde rol oynayan etkenler oldukça fazladır ve hepsi de önemli birer belirleyicidir. Bununla birlikte öncelikle gencin kendisini iyi tanıması gerekmektedir.
- Kişinin kendini tanıması, meslek seçiminde rol oynayan kişilik özellikleri yönünden kendini değerlendirebilmesidir.

Meslek seçiminde etkili olan kişilik özellikleri ise **ilgiler, yetenekler ve değerlerdir**.

- **İlgiler, yetenekler ve değerler nasıl tespit edilebilir?**

Herhangi bir zorlama altında kalmadan ya da kişiye herhangi bir ödül vaat edilmediği halde kişi kendiliğinden bazı faaliyetlere giriyor ve doyum sağlıyorsa kişinin bu tür faaliyetlere ilgi duyduğu söylenebilir.

Yetenek ise, öğrenme gücü ya da belli bir eğitim sürecinden yararlanma gücü olarak ifade edilebilir. Kişinin becerilerine bakarak onun yeni bir eğitim sürecinden ne kadar yararlanabileceği kestirilebilir.

Değer, mesleğin yapıldığı ortamdan ve toplumsal ödüllerden gelen doyumlardır.

➤ Mesleki tercihlerin doğru olabilmesi için neler yapılabilir?

1. Kendini Tanıma

1.1. Yetenekleri bilme: Kendini ve içinde bulunduğu durumu doğru algılayan, kişisel değerleri ile toplumsal beklentileri arasında denge kurabilen birey, kişisel yeterliliğe ulaşabilir. Yükseköğretim programlarının gerektirdiği yetenek düzeyi ile bireyin hangi alanlarda ne düzeyde yeteneğe sahip olduğunun bilinmesi gerekmektedir.

1.2. İlgi alanlarını bilme: İlgi duyulan bir faaliyet alanı, aynı zamanda yetenekli olunan bir alandır. Doğal olarak sadece yetenekli olunan alanlarda başarılı çalışmalar yapılabilir. O halde, ilgi alanını belirlemek, meslek seçimini kolaylaştıracak bir etken olmaktadır.

1.3. Değerleri veya kişilik özelliklerini bilme: Ne için çalışacağınız, mesleğinizden beklentilerinizin ne olacağının yanıtı, mesleklere yükleyeceğiniz değerleri yansıtabilir. Değerleri yakından tanımak,

bireyi, bu değerlere uygun mesleklere götürecektir.

2. Meslekleri Tanıma:

Meslek seçme aşamasında, karar verirken bocalanmakta ve çoğu zaman seçimler tesadüflere bırakılmaktadır. Bu da ileride hayal kırıklığına neden olmaktadır. Meslekler hakkında doğru ve ayrıntılı bilgi sahibi olmak, bireyin meslek seçimi kararını şu yönlerde etkileyecektir:

- Başarı ve başarısızlığını,
- İşinden hoşlanıp hoşlanmadığını,
- Yaşamının diğer alanlarındaki mutluluğunu.

Bu nedenlerle doğru seçimler yapabilmek için; yeteneklerle, ilgi duyulan meslekler hakkında ayrıntılı incelemelere ihtiyaç vardır.

3. Akademik Bakımdan Güçlü Olunan Alanın Bilinmesi:

- Genel okul başarısı,
- En çok başarılı olunan ders/dersler,
- Hatasız ve süratli yanıtlanan testler.

Bu etmenlerin birleşimiyle daha tutarlı tercihler yapılabilir.

4. Gelecekle İlgili Planları Netliğe Kavuşturmak:

Okuyacağınız alanı hangi nedenden dolayı seçtiğiniz ve ileride neleri yapacağınız mantığıyla yola çıkılmalıdır.

5. Dış Etkenlerden Arınmak:

Alan ve meslek seçiminde kuşkusuz çevreden fikir alınabilir. Ancak, danışacağınız insanlar konularında uzmanlaşmış olmalıdır.

Yakın çevrenizin etkisiyle seçimlerinizde kararsızlık yaşamamız ve başkaları istiyor diye tercihlerinizi değiştirmemiz sizi geri dönüşü zor veya olanaksız durumlara götürebilir. Bu durum istemediğiniz bir alanda öğrenim görmemize neden olabilir.

İlgi ve yetenekleriniz doğrultusunda olmayan ama salt toplum tarafından üstte tutulan meslekleri tercih etmeniz sağlıklı bir seçim olmayacaktır.

MESLEK SEÇERKEN AŞAĞIDAKİ SORULARA CEVAP ARANMALIDIR

Birey önce kendini tanımalıdır. Kendini tanıyabilmek için ise, aşağıdaki soruları cevaplandırmalı ve sonra mesleklerle ilgili araştırma yaptıktan sonra tercihte bulunmalıdır.

- Seçilmesi düşünülen alan ilgilere ve yeteneklere uygun mu?
- Lise alanları ile yükseköğretim programları arasındaki ilişki biliniyor mu?
- Hangi alanda daha başarılı olduğu biliniyor mu?

Mesleğin Niteliği

- O meslekte çalışan kişilerin çalışma süreleri içinde neleri gerçekleştirdikleri ve yaptıkları işin arkasında yapmakla yükümlü olduğu faaliyetler nelerdir?

Çalışma Ortamı

- Mesleğin tehlikeli yanı var mı?
- İş ortamının ısısı, ışığı, gürültüsü nasıldır?
- Kapalı veya açık bir havada mı yapıyor?

Mesleğe Hazırlanma

- Gerekli olan eğitim dönemi ne kadar?
- Okul sonrası özel bir hazırlık gerekiyor mu?

Mesleğe Girmek İçin Aranılan Özellikler

- Yaş, cinsiyet, boy, kilo ve dış görünüşle ilgili belli şartlar var mı?

Mesleğe Giriş-Emekli Olma Koşulları

- Mesleğe nasıl girilir?
- Sınavla, atama veya kişisel gayretle mi?
- Hangi yaşlar arasında yapılabilir?
- Sosyal güvenliği var mı?

Meslekte İlerleme

- Meslekte ilerleme neye bağlıdır?
- Çalışmaya mı? Kıdeme mi?
- Bu meslekten başka mesleklere geçiş yapılabilir mi?

Mesleğin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

- Mesleği yapanlar için mesleğin en olumsuz ve en cazip tarafları nelerdir?
- Mesleğin toplumdaki yeri ve saygınlığı nedir?

İş Bulma İmkânı

- Seçilecek mesleğe olan talep ne durumda?
- Bölgeye veya mevsime göre gereklilik gösteriyor mu?
- İş bulmak kolay mı?
- Bu mesleğe duyulan ihtiyacın azalması veya artması söz konusu mu?
- Kamu ve özel sektörde iş bulunabileceği gibi serbest çalışma imkânı da verebiliyor mu?

Mesleğin Getireceği Kazanç

- Bu meslekte çalışanların ortalama kazançları ne kadar?
- Kazançlar günlük, haftalık, aylık veya mevsimlik olarak değişiyor mu?
- Aynı meslekte çalışanlar arasında ülkenin değişik bölgelerinde yaşayanlarda kazanç bakımından fark var mı?

Meslek seçiminde dikkate alınması gereken yetenekler

Soyut Düşünebilme: Bu sözcük, sayı veya şekillerle ifade edilen soyut kavramları öğrenebilme ve bunları kullanarak akıl yürütme gücü olarak tanımlanabilir. Bu yetenek, üniversite giriş sınavlarında sözel ve sayısal yetenek olarak ölçülür. Bu yeteneğe sahip kişilerin fizik, biyoloji ve sosyoloji gibi mesleklerde başarılı oldukları görülür.

Akıcı Bir Dille Yazabilme: Sözcükleri ustalıkla kullanabilme, zengin bir kelime dağarcığına ve çağrışım gücüne sahip olma şeklinde tanımlayabileceğimiz bu yetenek, dil-edebiyat programlarında başarı için gerekli olan ve yazarlarda gözlenen özel bir yetenektir. Bu yeteneği, sözcüklerle ifade

edilen kavramları kullanarak akıl yürütebilme yeteneği ile karıştırmamak gereklidir.

Başkalarını Anlayabilme: İletişim sırasında karşıdaki insanın ne düşündüğünü, neler hissettiğini anlayabilme gücü olarak tanımlanan bu yetenek "eş duyum" (empati) olarak adlandırılmaktadır. Psikolojik yardım hizmetlerinde çalışan psikologların, psikolojik danışmanların, öğretmenlerin, hekim ve hemşirelerin, yöneticilerin bu yeteneğe sahip olmaları mesleklerinde başarılı olmalarını sağlayabilir.

Şekil İletişimini Görebilme: Şekilleri ayrıntıları ile algılayabilme, şekiller arasındaki benzerlikleri ve farkları görebilme gücünü yansıtan bu yetenek, teknik alanlarda ve plastik sanatlar alanında başarı için gereklidir.

Uzay İlişkilerini Görebilme: Bu yetenek, cisimleri üç boyutlu görebilme, bir şeklin düzlem üzerinde veya bir cismin uzayda hareketini göz önünde canlandırabilme (Mesela, bir evin planına bakarak yapılmış hali) gücünü ifade eder. Tahmin edileceği gibi bu yetenek mimarlıkta, plastik sanatlarda,

marangozluk ve terzilikte ve benzeri mesleklerde başarı için gereklidir.

Mekanik Yetenek: Uzay ilişkilerini görebilme, şekil ilişkileri yetenekleri ile ilişkili olan bu yetenek, bir makinenin işyerindeki ilkeyi kavrayabilme, makinenin parçaları arasındaki ilişkiyi görebilme, makine desenleri çizibilme veya makineyi geliştirici fikirler üretebilme gücünü ifade eder. Makine tamiri ve yapımı alanında çalışanlarda bu yeteneğin çok güçlü olması gerekir.

El - Parmak Becerisi: Elleri ve parmakları ustalıkla kullanabilme de özel bir yetenektir. Kuyumculuk, cerrahlık gibi küçük objelerle uğraşmayı gerektiren mesleklerde çalışanların bu yeteneklerinin gelişmiş olması çok önemlidir.

Göz - El İş Birliği: Düz bir çizgi çizibilme, bir hedefi uzaktan vurabilme gibi becerilerde ifadesini bulan bu yetenek, el - parmak becerisi gibi mimarlıkta, sanatta, kaynakçılıkta, marangozlukta ve cerrahi alanında başarı sağlanması için gereklidir.

Kas Koordinasyonu: Güçlü kaslara sahip olmak ve bunları eşgüdümle kullanabilmek de bir yetenektir. Bu yetenek tahmin edileceği gibi sporla uğraşan kimselerde çok gelişmiştir. Spor meslekleri yanında ritmik dans, bale gibi sanat dalları da bu yeteneği gerektiren alanlardır.

Renk Algısı: Bu yetenek renkleri ve aralarındaki ince farkları algılayabilme gücünü anlatır. İç mimarlık dekorasyon gibi sanat dallarında, gıda üretimi gibi mesleklerde çalışanların renk körü olmamaları, renkleri iyi algılamaları gerekmektedir.

Yapıcılık: Alışılmış olanın dışına çıkabilme, yeni ve değişik fikirler yöntemler ortaya koyabilme gücü olan yapıcılık, her türlü çalışma alanında kendini gösterebilir. Bu yeteneğe sahip kişi, bilim ve sanat çalışmalarında, teknik alanlarda, işletmecilikte yapıcı gücünü daha fazla ortaya koyma fırsatı bulabilir.

